

ЕВОЛЮЦІЯ ТРАНСАТЛАНТИЧНИХ ВІДНОСИН НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті досліджується еволюція американсько-європейських відносин на початку ХХІ століття та вивчаються причини взаємовіддалення між двома геополітичними центрами за останні роки. Розглянуто явище «трансатлантичної тріщини», наявність якої свідчить про необхідність розбудови партнерства між США та ЄС на новому рівні. У науковій розробці визначено магістральні напрями співробітництва між Сполученими Штатами та Європою. Автор акцентує увагу на необхідності об'єднання зусиль обох геополітичних акторів заради покращення взаємовідносин та вдосконалення існуючого міжнародного порядку.

Ключові слова: США, ЄС, трансатлантичні відносини, трансатлантична тріщина.

В статье исследуется эволюция американо-европейских отношений в начале ХХІ века и изучаются причины взаимоотношений между двумя геополитическими центрами за последние годы. Рассмотрено явление «трансатлантической трещины», наличие которой свидетельствует о необходимости развития партнерства между США и ЕС на новом уровне. В научной разработке определены магистральные направления сотрудничества между Соединенными Штатами и Европой. Автор акцентирует внимание на необходимости объединения усилий обоих геополитических акторов ради улучшения взаимоотношений и совершенствования существующего международного порядка.

Ключевые слова: США, ЕС, трансатлантические отношения, трансатлантическая трещина.

This article examines the evolution of US-European relations in the early XXI century and the reasons of tendency to decay in cooperation between two geopolitical centers in recent years. The author describes a phenomenon of «transatlantic rift», the presence of which indicates the importance of developing a partnership between the USA and the EU on a new level. The central question concerns whether the transatlantic rift is a temporary phenomenon, that can be patched up by diplomacy, common efforts and the passage of time, or whether it highlights a deeper and more enduring fault line between the contemporary worldviews of Europeans and Americans.

It is appropriate to emphasize that since 2009 American and European political scientists have been largely focusing on the development of the revised partnership between the United States and the EU, in order to avoid early irreversible deterioration of US-European relations. In the conclusions author emphasizes the importance of joint efforts of both geopolitical actors for the sake of improving the bilateral relationship and the existing international order. The USA and the EU need to work together to foster a more collaborative global political climate. This means sharing power in international institutions, and defining an agenda for tackling global governance issues.

Key words: the USA, EU, transatlantic relations, transatlantic rift.

Завершення епохи блокового протистояння ознаменувалося реструктуризацією геополітичного простору і початком формування нових силових центрів, серед яких особливе місце займають Сполучені Штати Америки і Європейський Союз. Експерти по обидві сторони Атлантики сходяться в думці відносно того, що від характеру їх взаємовідносин залежить не тільки рівень розвитку євроатлантичного простору, але і глобальний політичний клімат на планеті. В умовах формування сучасної системи міжнародних відносин співпраця США і ЄС вирішальним чином впливає на процеси економічної та політичної консолідації як

традиційних, так і нетрадиційних акторів, одночасно виступаючи одним з визначальних факторів міжнародної безпеки.

Беручи до уваги важливість розвитку трансатлантичних відносин і той факт, що з початку ХХІ століття вони перебувають у стані реорганізації з певною тенденцією до охолодження, основними завданнями даної наукової розвідки є дослідження основних тенденцій у американсько-європейських відносинах за останнє десятиліття, вивчення причин послаблення партнерства між геополітичними центрами та визначення магістральних напрямків співпраці двох світових потуг.

Проблема американсько-європейських відносин та трансатлантичного партнерства знайшла своє відображення у роботах як зарубіжних фахівців-міжнародників, так і вітчизняних. Серед робіт американських та європейських політологів, присвячених дослідженню відносин Сполучених Штатів та ЄС, можна виокремити наукові праці співробітників та експертів Вашингтонського Центру трансатлантичних відносин: Ф. Бурвела, К. Волкера, Дж. П. К'юїллана, Дж. Ститте, Д. Хемілтона [20]; дослідників італійського Інституту міжнародних відносин: Р. Алькаро та Н. Токкі [21]; німецьких вчених: Й. Цельнера [23], А. Віланада-Карімі [22], С. Парса [18] тощо. У вітчизняній політичній науці окресленій проблематиці приділено увагу в наукових доробках А. Гальчинського, Д. Лакішика [5], М. Миронової [7], Г. Панченка, Д. Складенка [12] та ін. Серед робіт, якими представлена російська міжнародно-політична наука, увагу привертають праці політолога та дипломата Ю. Рубінського [11] та експерта Міжнародного інституту стратегічних досліджень М. Троїцького [14], у яких відображено еволюцію євроатлантичних відносин та основи трансатлантичного союзу, а також розглянуто стратегії і моделі Заходу, щодо подальшої співпраці двох силових центрів.

Формування трансатлантичних взаємовідносин на початку ХХІ століття зазнає певних складнощів через те, що відносно стабільні економічні зв'язки рівно як консолідація зусиль у політичній сфері та питаннях безпеки залишають бажати кращого. Вітчизняні політологи відзначають тенденцію до спаду в партнерських відносинах двох геополітичних акторів, називаючи розкол в інтересах «трансатлантичною тріщиною», спричинену Великою трансатлантичною угодою, суть якої полягає в неформальному, ніде не записаному «договорі» щодо «розподілу праці» між партнерами по обидві сторони Атлантики [13, с. 33].

На думку аналітика Німецької ради Я. Техау, будучи надзвичайно вигідною всім сторонам-учасникам, Велика трансатлантична угода дозволила європейцям в період біполярності зосередити свої зусилля на відновленні зруйнованого війною континенту і розвитку інтеграційних процесів, які з часом мали принести плоди у вигляді миру і економічного благополуччя, шляхом передачі основної відповідальності за європейську безпеку Сполученим Штатам, які, у свою чергу, отримали можливість активної участі у визначенні векторів європейської політики та ухваленні стратегічно важливих рішень нарівні з європейськими країнами. Більше того, «угода» дала підстави для США зміцнювати свої позиції як глобального гегемона, в тому числі, в якості провідного ініціатора НАТО. Аналітик пояснює, що Америка виконувала в Європі роль доброзичливого лідера і нарощувала потужну «м'яку силу», надаючи можливість західним європейцям займатися головним чином внутрішніми проблемами, не піклуючись про зовнішню стабільність та вкладаючи гроші в розвиток економіки, підвищення ефективності управління та побудова щедрих систем соціального забезпечення. Запорукою міцності цього трансатлантичного пакту була зовнішня загроза – комуністична система СРСР і її вимушені союзники відповідно до Варшавського

договору, а в постбіполярний період – прагнення сприяти трансформації країн Центральної та Східної Європи. Однак, на сьогоднішній день обидва чинники втратили свою актуальність, що, в свою чергу, призвело до виникнення потреби у формуванні нових міжнародно-політичних механізмів, завдяки яким провідні держави могли б підтримувати стабільність у світі [13].

Термін «трансатлантична тріщина» одним з перших використав французький журналіст К. Деснуес, акцентуючи увагу на тому, що США і ЄС вже давно перестали розвиватися і співпрацювати по одній моделі. Власне, події вересня 2001 стали вододілом у відносинах між обома силами. Більше десяти років США знаходяться в стані війни, у боротьбі з небажаними світовими режимами і терористичними угрупованнями, прагнучи підтримувати дану політичну лінію до етапу переделування всієї глобальної периферії за американським зразком для уникнення загроз безпеці Сполучених Штатів. Важливо відзначити, що Європа, на відміну від Америки, визначила свої політичні пріоритети дещо раніше – після зникнення радянської загрози. Вектори її зовнішньої політики спрямовані в сторону формування «вічного миру», який є продовженням кантовських ідей [3]. Європейський підхід до розбудови міжнародних відносин містить суто гуманістичні погляди, згідно яких «глобальну тишу» можна підтримувати за допомогою інститутів колективної безпеки, зокрема – ООН, ОБСЄ, Ради Європи, багатосторонньої дипломатії та мирного вирішення як внутрішніх, так і зовнішніх проблем.

Явище «трансатлантичної тріщини» також описане американським політологом, старшим співробітником Фонду Карнегі за міжнародний мир, Р. Кейганом [4]. На думку вченого між США та ЄС пролягла прірва, всі діалоги ведуться тільки з позиції американської сили, а Євросоюзу не залишається нічого, окрім нарощування військового потенціалу для адекватної відповіді у разі загострення і без того непростой ситуації. Слід зазначити, що Р. Кейган бачить проблеми тільки в психологічній складовій, але ніяк не в економічній чи політичній. На його думку, європейці просто не готові до рішучих і певною мірою ризикованих дій.

Серед українських дослідників, питання розколу у відносинах Сполучених Штатів і Європи особливу увагу приділив колишній директор Національного інституту стратегічних досліджень А. Гальчинський у своїй статті «Європа і США: геополітичне суперництво», опублікованій ще в 2002 році [1]. Зокрема, автор зазначив, що світ став свідком виникнення і загострення серйозних розбіжностей між США і Західною Європою в питаннях ПРО, Кіотського протоколу, вимог імунітету для американських миротворців у ході розгляду злочинів у Міжнародному кримінальному суді ООН тощо. На думку А. Гальчинського, у вказаних вище діях виявляються контури досить значущого процесу: монолітний в минулому, Захід все більше починає розмежовуватися на США, з одного боку, і Західну Європу – з іншого. Більше того, спостережуване роздвоєння не є ініційованим тільки Сполученими Штатами чи Євросоюзом, а є обопільним.

Необхідно так само відзначити одну з останніх робіт українського вченого Г. Панченко «Трансатлан-

тична тріщина» у відносинах між США і ЄС на початку XXI століття» [9], в якій дослідник аналізує різні підходи до визначення даного явища і доходить висновку про недоцільність заперечення його існування. На думку автора, основа осі «розколу» у відносинах США-ЄС проходить по таких сферах як: економіка, культура (на відміну від США, які прагнуть зведення нанівець культурної ідентичності окремих народів, країни Європи намагаються зберегти свою індивідуальність) і глобальна стратегія.

Підтримуючи думку українських політологів, щодо неузгодження в інтересах акторів, необхідно відзначити, що обидва геополітичних центра мають довгу і непросту історію взаємин, починаючи з 1953 року – перші американські спостерігачі були направлені в Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС), попередника ЄС, і 1956 року – формування в ЄОВС першої американської дипломатичної місії. На сьогоднішній день їх продовжують б'єднувати кілька рівнів співробітництва на міжнародній арені, незважаючи на певну дестабілізацію, серед яких найбільш актуальними є наступні [15]:

– *Економічний* (за підтримання якого з 2007 року відповідає Трансатлантична економічна рада). Сполучені Штати і Європейський Союз мають найбільш дифузні торговельні та інвестиційні відносини у світі. За підрахунками американських фахівців значення двосторонніх трансатлантичних потоків товарів, послуг і доходів від інвестицій, що надійшли у 2010 році, склав більше 1,5 трлн дол. Більше того, загальний обсяг двосторонніх прямих інвестицій американських і європейських компаній, які також є найбільшими інвесторами на ринках один одного, склав близько 3,4 трлн дол. Трансатлантична економічна діяльність Сполучених Штатів і Європи забезпечує близько мільйона робочих місць для їх співгромадян і більше 40% світового валового внутрішнього продукту (ВВП) [16]. Товарообіг між США та ЄС у 2012 році склав 650 млрд дол., що на 68 % більше ніж у 2000 – 387 млрд дол. [17]. Із впевненістю можна сказати, що взаємини США і ЄС є одним з найбільш впливових джерел формування стандартів і правил на міжнародній арені. Разом з тим, не варто відкидати той факт, що епоха активних інтеграційних процесів у Європі та поступового, але рішучого відділення європейської економіки від, здавалося б, всеосяжної американської, шляхом введення євро, створення Митного союзу і Єдиного внутрішнього ринку для вільного обігу товарів, послуг, капіталів і робочої сили, є однією з причин, щонайменше, психологічного дискомфорту для США, оскільки їх економіка практично на 70 % тримається на імпортній сировині та послугах. Окрім того, згідно з даними французького національного інституту статистики, економічний потенціал ЄС щонайменше дорівнює потенціалу США [9, с. 65].

– *Боротьба з бідністю*. Питання соціального благополуччя є одними з центральних як у Європі, так і в Америці. Наприклад, 2010 рік у ЄС пройшов під егідою боротьби з бідністю, оскільки близько 17 % населення Європи, живе за її межею [2]. Важливо відзначити, що ЄС і США забезпечують майже 80 % світової допомоги країнам, що розвиваються.

– *Забезпечення миру і стабільності*. Як визнані центри сили, ЄС і США несуть моральну відповідальність за сприяння мирному врегулюванню конфліктів у гарячих точках, зокрема, шляхом співпраці в рамках НАТО. Разом з тим, існує ряд питань, в яких точки зору США і країн ЄС розходяться. Прикладом може слугувати той факт, що в Арабському світі США підтримують Ізраїль, в той час як Франція – Палестину.

– *Політика безпеки* є одним з найбільш дискусійних рівнів побудови відносин, враховуючи той факт, що ЄС не володіє військовою міццю, наближеною до США. Необхідно відзначити, що відносини між двома потугами не завжди склалися вдало. Приміром, каменем спотикання стала військова інтервенція США до Іраку в 2003 році, коли дві впливових європейських сили – Франція і Німеччина – виступили проти дій Сполучених Штатів. У той час як Іспанія і Великобританія підтримали США, чим поставили під сумнів існування тотальної єдності щодо формування зовнішньої політики, зокрема, з питань безпеки, в самому Європейському співтоваристві. Важливо відзначити, що на початку XXI століття ЄС зважився віддалитися від НАТО і виробити власну стратегію з безпеки, підтвердженням чому став документ «Про колективні гарантії безпеки і структурного співробітництва з питань оборони», оприлюднений в 2003 році на саміті в Брюсселі [8]. Разом з тим, дана ініціатива не знайшла підтримки у ряді Європейських країн (Ірландії, Фінляндії, Швеції), які виступили проти обов'язкової допомоги у разі прояву агресії по відношенню до одного з союзників, тим самим давши зрозуміти, що ЄС не потребує спільної оборону як такої.

Необхідно відзначити, що «трансатлантична тріщина» має тенденцію до поглиблення унаслідок змін у співвідношенні економічних потенціалів Європи і США на початку нового тисячоліття, відсутністю у ЄС чіткого підходу до питання ефективного формування системи безпеки, окремо від НАТО, реакції Євросоюзу на цілком очевидне формування Америки політики одноосібної гегемонії. На думку І. Погорська на сьогоднішньому етапі розвитку міжнародної системи можна зафіксувати три моделі трансформації взаємин з американською детермінантою: 1) країни підтримують США як втілення доброї ліберальної імперії, яка виважено реагує на тиск з боку амбітних регіональних сил; 2) актори виявляють лояльність до волевиявлення США заради захисту національних інтересів і досягнення своїх зовнішньополітичних цілей; 3) співробітництво зі світовим центром сили шляхом ухвалення його як об'єктивної даності за неможливістю протистояти глобальному впливу Сполучених Штатів [10, с. 162]. ЄС володіють достатнім потенціалом для вирішення політичних проблем як всередині, так і за межами Союзу, але, разом з тим, Сполучені Штати як і раніше залишаються стримуючим фактором для ЄС в рамках того ж НАТО, обмежуючи право вибору геополітичної стратегії, підтвердженням чого є, наприклад, «Стратегія національного оновлення та глобального лідерства», оприлюднена Б. Обамою 28 травня 2010, в якій йдеться про те, що США залишаються єдиною світовою наддержавою [6, с. 132].

Зважаючи на вищевказане, доцільно підкреслити, що з 2009 року американські та європейські політологи значною мірою зосереджують увагу на питаннях розбудови оновленого партнерства між Сполученими Штатами та ЄС, з метою уникнення початку незворотного погіршення американсько-європейських відносин. Директор Вашингтонського Центру трансатлантичних відносин Школи міжнародних досліджень імені П. Нітце, Д. Хемілтон, вважає побоювання європейців з приводу того, що з приходом до влади Б. Обами США переорієнтують свою політику у напрямку до Азіатсько-Тихоокеанського регіону на шкоду партнерству з об'єднаною Європою, марними, оскільки США є тихоокеанською і атлантичною державою одночасно. Дослідник зазначає, що на сьогоднішньому етапі постає питання про те чи здатні європейці виступати партнерами США при вирішенні глобальних проблем, викликів, що виникають в арабському світі, захисті клімату, і чи в змозі американці працювати з європейськими партнерами, якщо співпраця, з точки зору Вашингтона, пов'язана з труднощами та розчаруваннями, зважаючи на політичну ситуацію у самому Союзі. В кінцевому підсумку трансатлантичні відносини, з точки зору американського політолога, багато в чому визначатимуться позицією політиків: «Якщо ми єдині, то майже завжди формуємо ядро

широкої глобальної коаліції, створюваної для досягнення мети, якою б вона не була». Разом із тим, відсутність трансатлантичної єдності, означатиме руйнацію єдиної коаліції, здатної виконати поставлене завдання. Д. Хемілтон залишається оптимістом, сподіваючись, що існуючі труднощі будуть подолані, і відносини США та ЄС і надалі зберігатимуть свою важливість [19].

Очевидним залишається той факт, що поліпшення відносин по осі США-ЄС залежить від консолідації зусиль обох силових центрів і, зокрема, від більш організованого підходу країн ЄС до формування спільної зовнішньої політики, у тому числі – у сфері оборони. Лідером США Б. Обамою, на саміті США-ЄС 28 листопада 2011 р. був визначений сценарій неминучих змін до трансатлантичних відносинах, які повинні сприяти об'єднанню зусиль двох геополітичних акторів заради збереження і вдосконалення існуючого порядку.

Таким чином, питання про подальше перетворення та вдосконалення взаємовідносин між Сполученими Штатами і Європейським Союзом залишається відкритим, враховуючи розстановку пріоритетів у внутрішній та зовнішній політиці обох силових центрів, так само, як і особливості формування нової системи міжнародних відносин на початку XXI століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальчинський А. Європа і США: геополітичне суперництво / А. Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2002. – № 44 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Evointeg/ekonom.htm>.
2. 2010 – Европейский год борьбы с бедностью и социальным отщепенством // Право Европейского Союза. – 2010. – 17 августа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://eulaw.ru/content/2010-evropeyskiy-god-borby-s-bednostyu-i-socialnym-otresheniem>.
3. Кант И. К вечному миру / И. Кант. – М. : Наука, 1989. – 218 с.
4. Кейган Р. О рае и силе: Америка и Европа в новом мировом порядке / Р. Кейган; пер. с англ. А. Смирнова. – М. : РОССПЭН, 2004. – 160 с.
5. Лакішик Д. Сучасні проблеми євроатлантичних відносин / Д. Лакішик // Антологія творчих досягнень. – К. : ІСЕМВ НАН України, 2004. – Вип. 1. – С. 289–296.
6. Мерніков Г. «Перезавантаження» відносин США та РФ: наслідки для України / Г. Мерніков // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 4(17). – С. 130–138.
7. Миронова М. Трансформація відносин Європейського Союзу та США в постбіполярний період : дис. канд. політ. наук : 23.00.04 / М. Миронова. – Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. – К., 2007. – 194 арк. – Бібліогр.: арк. 172–194.
8. Олександров О. Аналіз підходів до оборонного будівництва позаблокових країн (за досвідом Швеції, Австрії та Фінляндії). Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. Олександров // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – 2011. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/458>.
9. Панченко Г. «Трансатлантична тріщина» у відносинах між США та ЄС на початку XXI ст. / Г. Панченко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – №6 (241). – Ч. 1. – С. 63–69.
10. Погорська І. США: місія здійснима? Праксеологія творення глобального світу / І. Погорська. – К.: Грамота, 2009. – 504 с.
11. Рубинский Ю. США и ЕС: стратегии и модели Запада / Ю. Рубинский // Высшая школа экономики: Национальный исследовательский университет. – 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.hse.ru/data/2011/07/11/1214468959/Стратегии%20и%20модели%20запада.pdf>.
12. Складенко Д. Трансформація європейської політики США після завершення холодної війни [Текст] : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / Д. Складенко ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 25 с.
13. Техау Я. Великая трансатлантическая сделка / Я. Техау // Pro et Contra. – 2012. – Январь -апрель. – С. 33–42.
14. Троицкий М. Трансатлантический союз. 1991–2004: Трансформация системы американско-европейского партнерства после распада bipolarности / М. Троицкий. – М. : НОФМО, 2004. – 252 с.
15. EU-USA Relations // EU Facts. – 2012. – September 3 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.civitas.org.uk/eufacts/FSEXER/EX7.htm/>.
16. Hamilton Daniel S., Quinlan Joseph P. The Transatlantic Economy 2011 / Daniel S. Hamilton and Joseph P. Quinlan // SAIS Center for Transatlantic Relations, Johns Hopkins University [Electronic resource]. – Mode of access : http://transatlantic.sais-jhu.edu/bin/s/s/te_2011.pdf.
17. Hamilton Daniel S., Quinlan Joseph P. The Transatlantic Economy 2013: Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe / Daniel S. Hamilton and Joseph P. Quinlan // SAIS Center for Transatlantic Relations [Electronic resource]. – Mode of access : http://transatlantic.sais-jhu.edu/publications/books/Transatlantic_Economy_2013/TE2013%20pocket%20version.pdf.
18. Parsa S. Die Entwicklung der transatlantischen Beziehungen unter US-Präsident Obama / S. Parsa // Kölner Forum für Internationale Beziehungen und Sicherheitspolitik. – Juni 2011 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://library.fes.de/pdf-files/gpi/08554.pdf>.
19. Shoulder to Shoulder: Forging a Strategic U.S.–EU Partnership / Daniel S. Hamilton. – Washington, DC: Johns Hopkins University Center for Transatlantic Relations, 2010 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://transatlantic.sais-jhu.edu/publications/books/shoulder-to-shoulder-book-finaltext.pdf>.
20. The SAIS Center for Transatlantic Relations: Books by CTR People [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transatlantic.sais-jhu.edu/publications/books.htm>.

21. Tocci N., Alcaro R. The Transatlantic Relationship and Future Global Governance / N. Tocci, R. Alcaro // Tranworld. – September. – 2012 [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.transworld-fp7.eu/wp-content/uploads/2012/10/TW_WP_04.pdf.
22. Wieland-Karimi A. Die transatlantische Beziehungen: Der Westen gemeinsam auf dem Weg zu neuen Ufern / A. Wieland-Karimi // Kompass 2020. – Juni 2007 [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.fes.de/kompass2020/pdf/Transatlantische_Bez_de.pdf.
23. Zellner J. Die transatlantischen Beziehungen zwischen der EU und den USA – Geeint in Vielfalt oder Emanzipation der EU? / J. Zellner // FRP Working Paper. – 2012. – № 2 [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.regensburger-politikwissenschaftler.de/frp_working_paper_02_2012.pdf.

Рецензенти: Тригуб П. М., д.і.н., професор;
Бронніков В. Д., к.і.н., доцент.

© Лимар М. Ю., 2013

Дата надходження статті до редколегії 15.04.2013 р.

ЛИМАР Маргарита Юрївна – аспірант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Коло наукових інтересів: зовнішня політика США, американсько-європейські відносини, європейські інтеграційні процеси, концепція «м'якої» і «розумної» сили у міжнародних відносинах.